

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1649/2567

นางสาว ข. กับพวก โจทก์ นาย ญ. ในฐานะส่วนตัวและในฐานะผู้จัดการมรดกของนาย ล. กับพวก จำเลย
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1300, ป.พ.พ. มาตรา 1358, ป.พ.พ. มาตรา 1360, ป.พ.พ. มาตรา 1361,
ป.พ.พ. มาตรา 1574, ป.วิ.พ. มาตรา 142, ป.วิ.พ. มาตรา 246, ป.วิ.พ. มาตรา 252, ป.พ.พ. มาตรา 1566

ย่อ / หลักกฎหมาย

ป.พ.พ. มาตรา 1566 และมาตรา 1574 ให้อำนาจผู้ใช้อำนาจปกครองทำนิติกรรมใด ๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้เว้นแต่นิติกรรมบางประเภทผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงจะทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ได้ การสละมรดกของผู้เยาว์เป็นการกระทำให้สิ้นสุดลงทั้งหมดซึ่งทรัพย์สินของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ และเป็นการจำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะได้มาซึ่งทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นนั้นของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น การที่โจทก์ทั้งสามสละมรดกที่ดินพิพาทโดย ส. มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองของโจทก์ทั้งสามทำบันทึกลงสละมรดกของผู้ตาย ขณะที่โจทก์ทั้งสามเป็นผู้เยาว์ ส. จึงต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนทำบันทึกลงสละมรดก ตามมาตรา 1574 (2) (4) เมื่อไม่ปรากฏว่า ส. ได้รับอนุญาตจากศาล บันทึกลงที่ ส. ทำไว้ไม่มีผลผูกพันโจทก์ทั้งสาม ไม่เป็นการสละมรดกที่ดินพิพาท ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสระหว่างจำเลยที่ 2 กับผู้ตาย จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 3 เพื่อให้จำเลยที่ 3 นำที่ดินพิพาทไปจดทะเบียนจำนองเป็นหลักประกันการกู้เงินจากธนาคาร ก. แล้วนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมมาเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ 2 ยังได้ความว่าจำเลยที่ 2 มอบเงินให้จำเลยที่ 3 ไปไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาทแล้วจำเลยที่ 2 เป็นผู้สั่งการให้จำเลยที่ 3 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 พฤติการณ์ที่จำเลยที่ 2 ยังคงมีอำนาจสั่งการให้จำเลยที่ 3 จัดการเกี่ยวกับที่ดินพิพาทได้ตามความต้องการ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 3 เป็นเพียงตัวแทนของจำเลยที่ 2 ในการถือที่ดินพิพาทไว้แทน ที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของผู้ตายจึงยังเป็นทรัพย์มรดกของผู้ตาย การที่จำเลยที่ 2 สั่งให้จำเลยที่ 3 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 เนื่องจากจำเลยที่ 2 กับ ป. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยมีข้อความตอนหนึ่งให้จำเลยที่ 2 ไปจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทให้แก่ ป. หรือแก่บุคคลที่ ป. กำหนด โดยทายาทคนอื่นไม่รู้เห็นยินยอมด้วย และทำไปเพื่อต้องการให้ ป. ไปถอนฟ้องคดีอาญาจำเลยที่ 2 ข้อหาข่มขืน เป็นไปเพื่อประโยชน์ของจำเลยที่ 2 ไม่ใช่การจัดการทรัพย์มรดกเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกและทายาท เพื่อแบ่งปันทรัพย์มรดกจำเลยที่ 2 จึงไม่มีสิทธิที่จะกระทำให้มีผลผูกพันทรัพย์มรดกได้ คงมีผลผูกพันที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 เท่านั้น ที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของผู้ตายยังเป็นทรัพย์มรดกของผู้ตาย โจทก์ทั้งสามมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และเพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาท พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ได้เฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์มรดกของผู้ตาย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1300 โดยปลอดจากภาระจำนองที่ดินทั้งแปลง เพราะการจำนองที่ดินพิพาทต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมทุกคน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1361 วรรคสอง โจทก์ทั้งสามเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 โดยยึดโยงจากการที่จำเลยที่ 1 ให้บุคคลอื่นเข้าบ้านเลขที่ 262/1 อยู่บนที่ดินพิพาท ขณะฟ้องไม่ปรากฏว่าสัญญาเช่าเล็กน้อยแต่อย่างใด เมื่อจำเลยที่ 1

เป็นเจ้าของรวมที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 ตั้งแต่วันที่ทำสัญญาขายที่ดินพิพาท ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ก่อนจำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่า การที่จำเลยที่ 1 นำบ้านดังกล่าวออกให้บุคคลอื่นเช่า เป็นการจัดการทรัพย์สินตามธรรมดาเพื่อรักษาทรัพย์สินตาม ป.พ.พ. มาตรา 1358 วรรคสอง ซึ่งเจ้าของรวมคนใดคนหนึ่งมีสิทธิจัดการได้เสมอโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมคนอื่นก่อน แต่การที่จำเลยที่ 1 ให้เช่าบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาทเป็นก่อให้เกิดภาระติดพันบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาท ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมทุกคน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1361 วรรคสอง ฟ้องโจทก์ทั้งสามแสดงออกชัดว่า ไม่ยินยอมให้จำเลยที่ 1 นำบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาทออกให้เช่า การให้เช่าดังกล่าว จึงขัดต่อสิทธิแห่งเจ้าของรวมคนอื่น ๆ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1360 วรรคหนึ่ง โจทก์ทั้งสามในฐานะทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกที่ดินพิพาทเป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทของผู้ตาย จึงเป็นผู้เสียหายชอบที่จะใช้สิทธิอันเกิดแต่กรรมสิทธิ์ครอบไปถึงทรัพย์สินทั้งหมดในส่วนของผู้ตายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าของรวมทุกคน เรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 ได้ ส่วนระยะเวลาการชดเชยค่าเสียหายนั้นให้นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปตลอดระยะเวลาที่มีการเช่าบ้านเลขที่ 262/1 หรือจนกว่าจะมีการแบ่งปันทรัพย์มรดกที่ดินพิพาท หรือจนกว่าจะไถ่ถอนจำนองเสร็จสิ้น แล้วแต่เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นก่อน ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 กำหนดระยะเวลาให้ถึงวันที่จำเลยที่ 1 ไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาทจึงไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ศาลฎีกาเห็นควรแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 142 (5), 246 และ 252

คำพิพากษา

โจทก์ทั้งสามฟ้องและแก้ไขคำฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 และฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ให้จำเลยทั้งสามจดทะเบียนใส่ชื่อโจทก์ทั้งสามเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมบ้านเลขที่ 262/1 หากไม่ดำเนินการขอให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยทั้งสาม ให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง จากธนาคารช. เป็นเงิน 6,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยค่าใช้จ่ายของจำเลยที่ 1 หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้จำเลยที่ 1 ชำระเงิน 6,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป และหากจำเลยทั้งสามไม่สามารถดำเนินการเพิกถอนการขายและโอนที่ดินได้ก็ให้จำเลยทั้งสามชำระเงิน 20,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าว นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไป ให้จำเลยที่ 1 ชดเชยค่าเสียหายเดือนละ 40,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โจทก์ทั้งสาม กับให้กำจัดจำเลยทั้งสามมิให้มีสิทธิรับมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง จำเลยทั้งสามให้การขอให้ยกฟ้อง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์ทั้งสาม กับให้โจทก์ทั้งสามร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมแทนจำเลยทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 15,000 บาท โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์ โดยได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษายกคำพิพากษา ศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้น มีคำพิพากษาใหม่ตามรูปคดีโดยวินิจฉัยปัญหาอื่นที่ยังไม่ได้วินิจฉัย ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพับ จำเลยที่ 1 ฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา และได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลบางส่วน โดยให้เสียค่าขึ้นศาลจำนวน 30,000 บาท

ศาลฎีกาพิพากษายืน ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นฎีกาให้เป็นพับ ศาลชั้นต้นพิพากษาให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ให้จำเลยทั้งสามจดทะเบียนใส่ชื่อโฉดทั้งสามในที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมบ้านเลขที่ 262/1 ในฐานะทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกของนาย ช. หากไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยทั้งสาม กับให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง จากธนาคาร ช. ด้วยค่าใช้จ่ายของจำเลยที่ 1 หากไม่ไถ่ถอนจำนองให้จำเลยที่ 1 ชำระเงิน 6,000,000 บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี ของต้นเงินดังกล่าวนับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 22 กรกฎาคม 2559) เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จแก่โฉดทั้งสาม ให้จำเลยที่ 1 ชดใช้ค่าเสียหายแก่โฉดทั้งสามเดือนละ 40,000 บาท นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปจนกว่าจะไถ่ถอนจำนองเสร็จสิ้น และให้กำจัดจำเลยที่ 2 และที่ 3 มิให้มีสิทธิรับมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง กับให้จำเลยทั้งสามร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมที่โฉดทั้งสามได้รับยกเว้นแทนโฉดทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 15,000 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้เป็นพับ ค่าขออื่นนอกจากนี้ให้ยก จำเลยทั้งสามอุทธรณ์โดยได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลบางส่วน โดยให้เสียค่าขึ้นศาลคนละจำนวน 20,000 บาท ศาลอุทธรณ์ภาค 6 พิพากษาแก้เป็นว่า ให้จำเลยที่ 1 จดทะเบียนใส่ชื่อโฉดทั้งสามในที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมบ้านเลขที่ 262/1 คนละ 1 ใน 12 ส่วน ของครึ่งหนึ่งแห่งทรัพย์สินดังกล่าว หากไม่ดำเนินการให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 1 ชดใช้ค่าเสียหายแก่โฉดทั้งสาม เดือนละ 5,000 บาท นับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 22 กรกฎาคม 2559) จนกว่าจะไถ่ถอนจำนองเสร็จสิ้น หากจำเลยที่ 1 ไม่ไถ่ถอนจำนองที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง จากธนาคาร ช. ให้โฉดทั้งสามไถ่ถอนได้เอง โดยจำเลยที่ 1 เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น ยกคำขอที่ขอให้กำจัดจำเลยที่ 2 และที่ 3 มิให้มีสิทธิรับมรดกที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง นอกจากที่แก้ไขเป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น คืบค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์ที่เสียเกินมาคนละ 15,000 บาท ให้แก่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ค่าฤชาธรรมเนียมชั้นอุทธรณ์นอกจากที่สั่งคืนให้เป็นพับ โฉดทั้งสามและจำเลยที่ 1 ฎีกา โดยได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา โฉดทั้งสามได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ส่วนจำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลบางส่วน โดยให้เสียค่าขึ้นศาลจำนวน 20,000 บาท ระหว่างพิจารณาของศาลฎีกา โฉดทั้งสามยื่นคำร้องขอถอนฎีกาศาลฎีกาอนุญาต จำหน่ายคดีโฉดทั้งสามออกจากสารบบความศาลฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่ไม่โต้เถียงกันในชั้นฎีกาฟังเป็นยุติว่า โฉดทั้งสามเป็นบุตรของนาย ช. กับนาง ส. โฉดทั้งสามเป็นทายาทโดยธรรมของนาย ช. จำเลยที่ 1 และนาย ช. เป็นบุตรของนาย ป. กับนาง ด. จำเลยที่ 2 เป็นภริยาชอบด้วยกฎหมายของนาย ช. มีบุตรด้วยกัน 6 คน จำเลยที่ 3 เป็นบุตรคนหนึ่งของบุคคลทั้งสอง จำเลยที่ 1 เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนาย ช. นาย ช. ถึงแก่ความตายวันที่ 25 กรกฎาคม 2544 ขณะถึงแก่ความตายที่ดินพิพาทโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมบ้านเลขที่ 262/1 ปลูกอยู่บนที่ดินแปลงนี้ เป็นสินสมรสระหว่างจำเลยที่ 2 กับนาย ช. จึงตกเป็นทรัพย์สินมรดกเฉพาะส่วนของนาย ช. ต่อมาที่ดินแปลงนี้มีการขออนุญาตโฉนดเป็นที่ดินโฉนดเลขที่ 190849 วันที่ 20 พฤศจิกายน 2544 ศาลมีคำสั่งตั้งจำเลยที่ 2 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายตามคำสั่งคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 1109/2544 หมายเลขแดงที่ 1484/2544 ของศาลชั้นต้น จำเลยที่

2 ในฐานะผู้จัดการมรดกของนาง ส. เรียกทรัพย์มรดกของผู้ตายซึ่งรวมถึงที่ดินพิพาทในคดีนี้ เป็นคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 153/2545 หมายเลขแดงที่ 1448/2546 ของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นฟังข้อเท็จจริงว่า ที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสของจำเลยที่ 2 กับผู้ตาย เป็นทรัพย์มรดกให้ขับไล่นาง ส. ออกจากบ้านเลขที่ 262/1 ตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 และศาลฎีกาพิพากษายืนในประเด็นดังกล่าว ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ในคดีดังกล่าว และคดีอยู่ในชั้นบังคับคดี วันที่ 17 สิงหาคม 2547 นาง ส. ในฐานะส่วนตัวและในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครองของโจทก์ทั้งสามทำบันทึกข้อตกลงในชั้นบังคับคดี ตามบันทึกข้อตกลง ต่อมาจำเลยที่ 2 ยื่นคำร้องในคดีดังกล่าวอ้างว่านาง ส. ผิดข้อตกลง ขอให้ศาลอุทธรณ์ภาค 6 ยกอุทธรณ์ของนาง ส. และเพิกถอนคำสั่งทุเลาการบังคับคดี ศาลอุทธรณ์ภาค 6 วินิจฉัยว่า บันทึกข้อตกลงดังกล่าวมิใช่คำพิพากษามาโดยไม่มีผลผูกพันคู่ความ ตามคำสั่งวันที่ 27 พฤษภาคม 2548 นาย ป. ยื่นคำร้องขอถอนจำเลยที่ 2 ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 1109/2544 หมายเลขแดงที่ 1484/2544 ของศาลชั้นต้น วันที่ 9 มิถุนายน 2548 จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายขายที่ดินพิพาทโฉนดตราจองเลขที่ 8026 ให้แก่จำเลยที่ 3 ในวันเดียวกันนั้นจำเลยที่ 3 จดทะเบียนจำนองต่อธนาคาร ก. วันที่ 10 สิงหาคม 2548 จำเลยที่ 2 กับนาย ป. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในคดีที่นาย ป. ยื่นคำร้องขอถอนจำเลยที่ 2 ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ตามสัญญาประนีประนอมยอม วันที่ 15 สิงหาคม 2548 จำเลยที่ 3 ไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาทจากธนาคาร ก. วันที่ 1 ธันวาคม 2548 จำเลยที่ 3 ขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 ต่อมาจำเลยที่ 1 นำโฉนดตราจองที่ดินพิพาทขอออกเป็นโฉนดที่ดินเลขที่ 190849 วันที่ 29 พฤษภาคม 2549 ศาลชั้นต้นมีคำสั่งถอนจำเลยที่ 2 ออกจากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายแล้วตั้งจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 1109/2544 หมายเลขแดงที่ 1484/2544 ของศาลชั้นต้น ตามคำสั่ง วันที่ 26 ธันวาคม 2549 พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยที่ 2 เป็นจำเลยในข้อหาเป็นผู้จัดการทรัพย์สินของผู้อื่นตามคำสั่งศาล (ผู้จัดการมรดกของผู้ตาย) ยักยอกทรัพย์มรดกของผู้ตาย วันที่ 12 พฤศจิกายน 2550 ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยที่ 2 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352, 354 ตามคำฟ้องและคำพิพากษาคดีอาญาหมายเลขดำที่ 1544/2549 หมายเลขแดงที่ 1492/2550 ของศาลชั้นต้น วันที่ 16 ตุลาคม 2550 นาย ป. ถึงแก่ความตาย วันที่ 13 มีนาคม 2551 ศาลมีคำสั่งตั้งจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของนาย ป. วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2558 จำเลยที่ 1 จำนองที่ดินพิพาทโฉนดที่ดินเลขที่ 190849 ไว้ต่อธนาคาร ข. ยกคำขอจำกัดจำเลยที่ 2 และที่ 3 มิให้รับมรดกของผู้ตาย โจทก์ทั้งสามมิได้ฎีกา จึงยุติไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยตามที่จำเลยที่ 1 ได้รับอนุญาตให้ฎีกามีว่า โจทก์ทั้งสามมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 2 ผู้ขายกับจำเลยที่ 3 ผู้ซื้อ ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 และสัญญาซื้อขายที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 3 ผู้ขายกับจำเลยที่ 1 ผู้ซื้อ ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 หรือไม่ และจำเลยที่ 1 ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งสามหรือไม่ เพียงใด เห็นว่า ข้อที่จำเลยที่ 1 ฎีกาในทำนองว่า โจทก์ทั้งสามสละมรดกที่ดินพิพาทโดยนาง ส. มารดาผู้ใช้อำนาจปกครองของโจทก์ทั้งสามทำบันทึกตกลงสละมรดกของผู้ตายไว้เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2547 ขณะนาง ส. ทำบันทึกฉบับนี้โจทก์ทั้งสามเป็นผู้เยาว์อยู่ในอำนาจปกครองของนาง ส. มารดาโจทก์ทั้งสามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1566 และมาตรา 1574 ให้อำนาจผู้ใช้อำนาจปกครองทำนิติกรรมใด ๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้เว้นแต่นิติกรรมบางประเภท

ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงจะทำนิติกรรมแทนผู้เยาว์ได้ การสละมรดกของผู้เยาว์เป็นการกระทำที่สิ้นสุดลงทั้งหมดซึ่งทรัพย์สินของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์และเป็นการจำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะได้มาซึ่งทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นนั้นของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น นาง ส. จึงต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนทำบันทึกข้อตกลง ทั้งนี้ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 1574 (2) (4) ไม่ปรากฏว่า นาง ส. ได้รับอนุญาตจากศาลให้ทำบันทึกข้อตกลงแต่อย่างใด บันทึกข้อตกลง ที่นาง ส. ทำไว้ไม่มีผลผูกพันโจทก์ทั้งสาม ไม่เป็นการสละมรดกที่ดินพิพาท ฎีกาของจำเลยที่ 1 ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น ปัญหาว่าโจทก์ทั้งสามฟ้องขอให้เพิกถอนการโอนที่ดินพิพาทระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ได้หรือไม่ เห็นว่า เมื่อโจทก์ทั้งสามไม่ได้สละมรดก ดังนั้น จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตาย เป็นตัวแทนของทายาทในการจัดการทรัพย์สินมรดก มีหน้าที่จัดการทรัพย์สินมรดกโดยทั่วไปเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกและทายาท เพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1719, 1723, 1724 วรรคหนึ่ง จำเลยที่ 2 ในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้ตายขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 3 ตามหนังสือสัญญาขาย เพื่อให้จำเลยที่ 3 นำที่ดินพิพาทไปจดทะเบียนจำนองเป็นหลักประกันการกู้เงินจากธนาคาร ก. ตามหนังสือสัญญาจำนองที่ดิน แล้วนำเงินที่ได้จากการกู้ยืมมาเข้าบัญชีเงินฝากของจำเลยที่ 2 ยังได้ความว่า จำเลยที่ 2 มอบเงินให้จำเลยที่ 3 ไปไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาท แล้วจำเลยที่ 2 เป็นผู้สั่งการให้จำเลยที่ 3 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 ตามหนังสือสัญญาขาย พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นที่เห็นได้ว่า จำเลยที่ 2 ขายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 3 ตามหนังสือสัญญาขาย โดยมีความมุ่งหมายให้จำเลยที่ 3 นำที่ดินพิพาทไปเป็นหลักประกันในการกู้เงินจากธนาคาร ก. แทนจำเลยที่ 2 จำเลยที่ 2 ยังคงมีอำนาจสั่งการให้จำเลยที่ 3 จัดการเกี่ยวกับที่ดินพิพาทได้ตามความต้องการ ฟังได้ว่าจำเลยที่ 3 เป็นเพียงตัวแทนของจำเลยที่ 2 ในการถือที่ดินพิพาทไว้แทน ที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของผู้ตายจึงยังเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ส่วนการที่จำเลยที่ 2 สั่งให้จำเลยที่ 3 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 นั้น เป็นการจัดการทรัพย์สินมรดกโดยชอบหรือไม่ เห็นว่า ในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 1109/2544 หมายเลขแดงที่ 1484/2544 ของศาลชั้นต้น นาย ป. ร้องขอถอนจำเลยที่ 2 จากการเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย จำเลยที่ 2 กับนาย ป. ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยมีข้อความตอนหนึ่งให้จำเลยที่ 2 ไปจดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทให้นาย ป. หรือแก่บุคคลที่นาย ป. กำหนด โดยทายาทคนอื่นไม่รู้เห็นยินยอมด้วย และทำไปเพื่อต้องการให้นาย ป. ไปถอนฟ้องคดีอาญาจำเลยที่ 2 ข้อหาข่มขืน เป็นไปเพื่อประโยชน์ของจำเลยที่ 2 ไม่ใช่การจัดการทรัพย์สินมรดกเพื่อประโยชน์แก่กองมรดกและทายาท เพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดก จำเลยที่ 2 จึงไม่มีสิทธิที่จะกระทำให้มีผลผูกพันทรัพย์สินมรดกได้ คงมีผลผูกพันที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 เท่านั้น และไม่อาจอ้างสัญญาประนีประนอมยอมความ ซึ่งทำโดยผู้ไม่มีอำนาจกระทำนิติกรรมผูกพันทรัพย์สินมรดกได้มาบังคับใช้ให้ต้องโอนที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์สินมรดกให้แก่จำเลยที่ 1 กรณีที่ผู้พิพากษาลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลเพื่อรับรู้ว่ามีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันเท่านั้น ขณะจำเลยที่ 3 ตัวแทนของจำเลยที่ 2 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 วันที่ 1 ธันวาคม 2548 จำเลยที่ 1 ยังไม่ได้เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย ศาลมีคำสั่งตั้งจำเลยที่ 1 เป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายเมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2549 และนาย ป. ยังมีชีวิต (ถึงแก่ความตายวันที่ 16 ตุลาคม 2550) จำเลยที่ 1 จึงไม่ใช่ผู้มีส่วนได้เสียในกองมรดกของผู้ตายและไม่มี

หน้าที่อย่างใดในกองมรดกของผู้ตาย ที่จำเลยที่ 2 เบิกความว่า โอนที่ดินพิพาทเพื่อให้จำเลยที่ 1 นำเข้ากองมรดกของผู้ตายเพื่อไปบริหารจัดการหนี้ของผู้ตาย และที่จำเลยที่ 1 ฎีกา

ในทำนองเดียวกันว่า เพื่อไปบริหารจัดการชำระหนี้ของผู้ตาย จึงฟังไม่ขึ้น เมื่อจำเลยที่ 3 ตัวแทนของจำเลยที่ 2 โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 1 โดยเป็นการจัดการทรัพย์สินมรดกโดยมิชอบ ไม่สุจริต และไม่มีสิทธิที่จะกระทำได้ จำเลยที่ 1 ซึ่งรับโอนที่ดินพิพาทไว้ก็ไม่มีสิทธิ ที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของผู้ตายยังเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย โจทก์ทั้งสามมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาทพร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และเพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาท พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ได้เฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1300 โดยปลอดจากภาระจำนองที่ดินทั้งแปลง เพราะการจำนองที่ดินพิพาทต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมทุกคน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1361

วรรคสอง ฎีกาของจำเลยที่ 1 ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น แต่ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 ให้เพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาท ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และเพิกถอนสัญญาขายที่ดินพิพาท ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ทั้งแปลงรวมถึงที่ดินพิพาทในส่วนของจำเลยที่ 2 ด้วยซึ่งมิใช่ทรัพย์สินมรดกของผู้ตาย ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา

เนื่องด้วยอำนาจกรรมสิทธิ์ จำเลยที่ 2 เจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิจำหน่ายทรัพย์สินของตนได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336, 1361 วรรคหนึ่ง ดังนั้น คงเพิกถอนได้เฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์สินมรดกเพียงหนึ่งของที่ดินพิพาท ส่วนปัญหาว่า จำเลยที่ 1 ต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่โจทก์ทั้งสามนับถดถอยจากวันฟ้องตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 หรือไม่ เพียงใดนั้น เห็นว่า โจทก์ทั้งสามเรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 โดยยึดโยงจากการที่จำเลยที่ 1 ให้อุบลคลออื่นเช่าบ้านเลขที่ 262/1 อยู่บนที่ดินพิพาท ขณะฟ้องไม่ปรากฏว่าสัญญาเช่าเลิกกันแต่อย่างใด เมื่อจำเลยที่ 1 เป็นเจ้าของรวมที่ดินพิพาทเฉพาะส่วนของจำเลยที่ 2 ตั้งแต่วันที่ทำสัญญาขายที่ดินพิพาท ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 ก่อนจำเลยที่ 1 ทำสัญญาเช่าวันที่ 25 มิถุนายน 2557 จำเลยที่ 1 นำบ้านดังกล่าวออกให้อุบลคลออื่นเช่า เป็นการจัดการทรัพย์สินตามธรรมดาเพื่อรักษาทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1358 วรรคสอง ซึ่งเจ้าของรวมคนใดคนหนึ่งมีสิทธิจัดการได้เสมอโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมคนอื่นก่อน แต่การที่จำเลยที่ 1 ให้อุบลคลออื่นเช่าบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาทเป็นก่อให้เกิดภาระติดพัน บ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาท ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของรวมทุกคน ตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1361 วรรคสอง ฟ้องโจทก์ทั้งสามแสดงออกชัดว่า ไม่ยินยอมให้จำเลยที่ 1 นำบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาทออกให้เช่า การให้อุบลคลออื่นเช่าบ้านเลขที่ 262/1 บนที่ดินพิพาทจึงขัดต่อสิทธิแห่งเจ้าของรวมคนอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1360 วรรคหนึ่ง โจทก์ทั้งสามในฐานะทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกที่ดินพิพาทเป็นเจ้าของรวมในที่ดินพิพาทของผู้ตาย จึงเป็นผู้เสียหายชอบที่จะใช้สิทธิอันเกิดแต่กรรมสิทธิ์ครอบไปถึงทรัพย์สินทั้งหมดในส่วนของผู้ตายเพื่อประโยชน์แก่เจ้าของรวมทุกคน เรียกค่าเสียหายจากจำเลยที่ 1 ได้ ฎีกาของจำเลยที่ 1 ในข้อนี้ฟังไม่ขึ้น และกรณีนี้ยังไม่ได้แบ่งปันทรัพย์สินมรดกให้แก่ทายาท ต้องนำค่าเสียหายที่ได้รับมาเข้าเป็นกองมรดกของผู้ตาย เนื่องจากกองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดจนสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ตาม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 ค่าเสียหายตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 กำหนดให้

เดือนละ 5,000 บาท จำเลยที่ 1 ไม่ได้ฎีกาว่า ศาลอุทธรณ์ภาค 6 กำหนดให้สูงเกินไป ค่าเสียหายจึงเป็นไปตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 กำหนดไว้ ส่วนระยะเวลาการชดเชยค่าเสียหายนั้นให้นับถัดจากวันฟ้องเป็นต้นไปตลอดระยะเวลาที่มีการเข้าบ้านเลขที่ 262/1 หรือจนกว่าจะมีการแบ่งปันทรัพย์มรดกที่ดินพิพาท หรือจนกว่าจะไถ่ถอนจำนองเสร็จสิ้น แล้วแต่เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นก่อน ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 กำหนดระยะเวลาให้ถึงวันที่จำเลยที่ 1 ไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาทจึงไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ศาลฎีกาเห็นควรแก้ไขให้ถูกต้อง ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายอันเกี่ยวด้วยความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขให้ถูกต้องได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (5), 246 และ 252 อนึ่ง คดีนี้ศาลชั้นต้นอนุญาตให้โจทก์ทั้งสามดำเนินคดีโดยได้รับอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล และพิพากษาให้จำเลยทั้งสามร่วมกันใช้ค่าฤชาธรรมเนียมที่โจทก์ทั้งสามได้รับยกเว้นแทนโจทก์ทั้งสาม โดยกำหนดค่าทนายความ 15,000 บาท แต่มิได้สั่งให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระต่อศาลในนามของโจทก์ทั้งสามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 158 ศาลฎีกาจึงสั่งใหม่ให้ถูกต้อง พิพากษาแก้เป็นว่า ให้เพิกถอนหนังสือสัญญาขายที่ดินโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ระหว่างจำเลยที่ 2 กับจำเลยที่ 3 และเพิกถอนหนังสือสัญญาขายที่ดินโฉนดตราจองเลขที่ 8026 พร้อมสิ่งปลูกสร้าง ฉบับลงวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ระหว่างจำเลยที่ 3 กับจำเลยที่ 1 เฉพาะส่วนที่เป็นทรัพย์มรดกของนาย ช. กิ่งหนึ่ง ให้จำเลยที่ 1 ชดเชยค่าเสียหายโดยนำเงินไปวาง ณ สำนักงานวางทรัพย์เพื่อนำเข้ากองมรดกของผู้ตายดำเนินการจัดการทรัพย์มรดกต่อไป นับถัดจากวันฟ้อง (ฟ้องวันที่ 22 กรกฎาคม 2559) เป็นต้นไปตลอดระยะเวลาที่มีการเข้าบ้านเลขที่ 262/1 หรือจนกว่าจะมีการแบ่งปันทรัพย์มรดกที่ดินพิพาท หรือจนกว่าจะไถ่ถอนจำนองเสร็จสิ้น แล้วแต่เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นก่อน นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 6 แต่ค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้นที่จำเลยทั้งสามจะต้องใช้แทนโจทก์ทั้งสามตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้จำเลยทั้งสามร่วมกันชำระต่อศาลในนามของโจทก์ทั้งสาม ค่าฤชาธรรมเนียมในชั้นนี้ให้เป็นพับ

องค์คณะ

กิริติ วรพทุทพงศ์ · รัฐธีย์ ยมจินดา · รุ่งศักดิ์ วงศ์กระสันต์

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://thaideka.online/deka/1649/2567>